

ПОНЯТТЯ ПРИНЦИПІВ ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА НОТАРІАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Анна Геннадіївна СЕРВЕТНИК,

доктор філософії

Контроль у сфері нотаріальної діяльності є необхідним елементом її належного функціонування, оскільки саме через нього забезпечується відповідність практики вчинення нотаріальних дій вимогам законодавства та встановленим правовим стандартам. Наявність контрольних механізмів дозволяє підтримувати законність у діяльності нотаріусів, запобігати помилкам і порушенням, а також забезпечувати стабільність і передбачуваність правових наслідків нотаріальних актів. Водночас сам по собі контроль не може бути ефективним і легітимним без чітких орієнтирів його здійснення, адже відсутність таких орієнтирів створює ризик формалізму або надмірного втручання у професійну діяльність нотаріуса. Саме тому особливого значення набуває визначення принципів контролю, які надають йому внутрішню узгодженість, визначають допустимі межі впливу та забезпечують відповідність контрольної діяльності правовій природі нотаріату і засадам правової держави.

М. В. Савчин та В.П. Шаганенко стверджують, що принципи виступають інтегративним елементом у системі права. Вони є найважливішою частиною всього, «базовими нормативно-керівними засадами (імперативними вимогами)», що визначають загальну спрямованість правового регулювання суспільних відносин. За своїм сутнісним змістом, відмічають науковці, принципи права консолідують систему права, складають основу права, пронизують всі його елементи. Відповідно до загальних принципів права тлумачаться норми права та формується каркас правових сфер, галузей та інститутів. Вихідні нормативно-керівні засади забезпечують суттєвий, стійкий, регулятивний правовий зв'язок між різними нормами права та іншими нормативними приписами, служать основним засобом для орієнтиру в правотворчості, систематизації, інтерпретації та реалізації права. У випадку виявлення невідповідності правових приписів, норм принципам права останні повинні інтерпретуватися через призму принципів права або приводитися у відповідність до них. Така інтегративна, пронизуюча властивість принципів права визначає їх системоутворюючий характер у системі права [1, с. 127-128; 2, с.303]. В. Д. Бакумено, розмірковуючи про принципи державного правління, визначив їх як прояви закономірностей у державному управлінні, що відображені у вигляді певних положень, які застосовуються в теоретичній і практичній діяльності людей у сфері державного управління. Як правило, зауважує фахівець, це фундаментальні, науково обґрунтовані, а в певних випадках і законодавчо закріплені положення, відповідно до яких будується і функціонує система державного управління [3, с.564]. Під принципами контролю О. В. Артюх розуміє вихідні правила, за допомогою яких досягаються його цілі, забезпечуються організація та функціонування. За таких умов, на думку фахівця, при виразі принципів як правил (або за певним контекстом: норм, вимог, тобто регулятивних правил, які вказують межі свого застосування) системи контролю відбувається не заміщення, а більш детальне розкриття сут-

ності основ, засад, положень наукового пізнання (ієрархічні взаємозв'язки: основи, засади, положення ↔ правила / норми, вимоги) [4, с.21-22].

Таким чином, принципи є дуже важливим елементом, і механізмом правового регулювання, і механізмом державного управління і механізмом контролю. В цілому дослідницькі позиції свідчать про відсутність одностайності у наукових колах щодо визначення поняття принципів, однак, у той же час, не можна й стверджувати, що правознавці та (або) фахівці із галузі публічного управління пропонують кардинально різні підходи до розуміння сутнісного змісту і визначення поняття принципів. Більшість науковців ведуть мову про принципи як фундаментальні ідеї або найбільш важливі, базисні (засадничі) закономірності, що прямо чи опосередковано відображені у відповідних нормах, і які виступають універсальними, незапереченими та відносно незмінними вимогами на підставі яких формуються та функціонує усе коло явищ, процесів і відносин у сфері впливу зазначених принципів. Наведене є цілком справедливим і для принципів контролю за нотаріальною діяльністю, під якими доцільно розуміти обумовлені об'єктивними умовами суспільного розвитку закономірності організації та функціонування суспільного життя, що зазнали науково-теоретичного опрацювання та були оформлені у вигляді відповідних загальних і загальнообов'язкових вимог щодо здійснення зазначеного контролю, які мають універсальний, незаперечний та найбільш стабільний характер, виступають його орієнтиром і обмежуючим фактором.

Список використаних джерел:

1. Савчин М. В. Порівняльне правознавство. Загальна частина: [навч. посіб.] / М. В. Савчин. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 288 с.
2. Роль та значення принципів права в системі права / В.П. Шаганенко // Альманах права. 2012. Вип. 3. С. 303-309.
3. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. К. : НАДУ, 2010. 820 с.
4. Артюх О. В. Принципи контролю: проблематика визначення / О. В. Артюх // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2016. Вип. 6(1). С. 20-25. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvumevcg_2016_6%281%29__7